

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER DERGİSİ'NİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Coşkun POLAT^(*)
Mukaddes SAĞLAM^(**)
Tuba SARI^(***)

Özet: Bu çalışmada, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi (İİBD) bibliyometrik açıdan ele alınarak, 2005-2012 yılları arasında yayınlanmış 434 makale analiz edilmiştir. Araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır: İİBD'de en verimli yazarlar kimlerdir ve yazarlar arasındaki ilişki durumu nedir? İİBD'de çok yazarlılık durumu nedir? Hangi kurumdan yazarlar katkıda bulunmuştur? Yazarların kendine ve dergiye atıf durumları nedir? İİBD'de yılda ortalama kaç makale yayımlanmıştır? Makalelerin yıllara göre dağılımı nasıldır? İİBD'de yayımlanan makalelerin yazarlarının durumu 80/20 kuralına, Price ve Lotka Yasalarına uymakta mıdır? Makalelerde kullanılan ortalama kaynakça sayısı nedir? Makalelerde en sık atıf yapılan kaynak türü hangisidir? İİBD'de yayımlanan makalelerin JEL sınıflama sistemine göre konu dağılımı nedir?

Anahtar Kelimeler: Bibliyometri, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Atatürk Üniversitesi

Bibliometric Analysis of Atatürk University Journal of Economics and Administrative Sciences

Abstracts: In this study, it has been examined the Atatürk University Journal of Economics and Administrative Sciences (JEAS) and bibliometric features of its articles. The research carried out covers 434 articles published between the years 2005-2012. The following research questions have been discussed: Who are the most productive authors? What is the relationship between the authors? What is the trend towards multiple authorships in İİBD? What are the institutional affiliations of the authors of the articles? What is the status of author self-citation and making cite to this journal? How many articles were published per year on average? How many articles were published in the journal per year? What is the distribution of articles over the years? Does the distribution of authors fit Bradford's, Lotka's and Prices Law and 80/20 Rule? What is the average number of references used in the articles? Which types of sources get cited more often in articles? What is the subject distribution of articles published in JEAS by Journal of Economic Literature classification system?

Key Words: Bibliometrics, Journal of Economics and Administrative Sciences, Atatürk University

I. Giriş

Bilimsel iletişim, çalışmanın oluşturulması, niteliğinin değerlendirilmesi, ilgililere duyurulması ve gelecekte kullanım için korunması süreçlerini içeren bir sistemi ifade eder. Bu sistemin en önemli araçları bilimsel

^(*)Doç.Dr. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

^(**)Atatürk Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

^(***)Atatürk Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

dergiler ve kitaplardır. (Association of College and Research Libraries Scholarly Committee, 2003). Bu araçlardan bilimsel dergiler bir yandan bilimsel bilginin yayılmasına aracılık yaparken, diğer yandan da bilimsel gelişmelerin gelecek kuşaklara aktarılmasına katkı sağlarlar (Rousseau, 2002, s. 419).

Bilimsel dergilerin bilimsel iletişim açısından önemli bir işlevi de yayımlanacak çalışmaların belli ölçütlere ve geliştirilen etkin sunum şablonlarına göre düzenlenmesine yardımcı olmaktır. Böylece bilimsel açıdan yöntem, içerik, ifade ve düzen gibi belirli formların ve kuralların oluşumuna da evrensel düzeyde aracılık ederler (Köksoy, 1997). Tüm bunlar aynı zamanda derginin niteliğinin artırılması anlamına gelmektedir. İlgili üst kurumlar tarafından bilimsel yayıncılığa ilişkin yapılan düzenlemelerin nedeni de hedeflenen evrensel niteliğe ulaşmaya ulusal düzeyde uyum sağlayabilmektir.

Ülkemizde özellikle 1990'lı yılların sonlarından itibaren Yükseköğretim Kurulu'nca uygulamaya sokulan "akademik yükseltme ölçütleri"nin arkasında yatan gerekçe de, bilimsel yayıncılığa ilişkin nitelik sorununun aşılmasıdır. Kozak (2003, s. 147)'in da belirttiği gibi, "son yıllarda bilimsel dergilerde yayımlanan makalelerin, akademik yükselmede önemli bir yer tutmasına yönelik düzenlemeler sonucunda, bu dergilerin yapılarında, zaman içerisinde onların olgunlaşma süreçlerine bağımlı olarak oluşması beklenen, niteliksel değişimlerin hızlanmasına ve kapsamca derinleşmesine neden olmuştur".

Bilimsel dergilerdeki nitelik kaygısı, bu yayınların etkinliğinin ölçülmesine ilişkin değerlendirme çalışmalarının da artmasına neden olmuştur. "Bibliyometrik incelemeler" başlığı altında toplanabilecek bu çalışmalar, özellikle 2000'li yıllardan itibaren literatürde yer almaya başlamıştır.

II. Bilimsel Derginin Niteliği ve Bibliyometrik İncelemeler

Kozak (2003, s. 152)'tan aktarımla Zwemer (1970), akademik dergilerin kalite üstünlüğünde şu faktörlerin önemli olduğunu ileri sürmüştür. İlgili derginin:

- Gönderilen makalede sayısal üstünlüğe sahip olması,
- ilgili bilimsel disiplin veya disiplinlerde önde gelen bilim adamlarından oluşan bir editörler ve/veya yayın kuruluna sahip olması,
- makale değerlendirme sürecinin yayın politikasında öngörüldüğü şekliyle verimli olarak işlenmesi ve bu bağlamda eleştirel olunması,
- zamanında yayımlanması,
- önde gelen öz ve dizin veri tabanları tarafından taranması,
- yayınladığı ampirik çalışma yöntemlerinin geçerliliğinin ve sonuçlarının güvenilirliğinin yüksek olması,
- benzer dergilere oranla daha yüksek atıf alabilmesi.

Bu ölçütlere ek olarak Institute of Scientific Information (ISI), listesine alacağı dergilerde şu hususları aramaktadır (Kozak, 2003, s. 153):

- Makalelerin İngilizce öz veya özetlerinin olması,
- yazarın/yazarların adreslerinin yayımlanması ve
- makalelerde kaynakçanın tamamının yayımlanması.

Belirtilen nitelik ölçütlerin belirlenmesi adına bilimsel dergilere ilişkin birtakım ölçüm teknikleri kullanılmaktadır. Bibliyometrik inceleme adıyla bilinen bu teknikler ile dergilerin nitelikleri ortaya konmaya çalışılmaktadır (Kozak, 2003, s. 152).

Bilimsel iletişim üzerinde bilimsel iletişimin yapısına yönelik araştırmalar için yöntemler sunan bibliyometri (Borgman ve Furner, 1990, s. 4), bilimsel yayınların çeşitli unsurlarının (yazar, konu, yıl, sayfa sayısı, yapılan atıflar vb.) sayısal analizler ve istatistikler yardımıyla incelenmesi ile ilgilenmektedir. Diğer bir deyişle bibliyometri, matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin bilimsel iletişim ortamlarına uygulanmasıdır (Pritchard, 1969, s. 348). Bibliyometrik incelemeler tanımlayıcı nitelikte (örn. belirli bir yılda yayımlanan makale sayısının belirlenmesi) olabileceği gibi, değerlendirici nitelikte de (örn. bir makalenin kendisinden sonra gelen araştırmaları ne şekilde etkilediğini ortaya koymak için atıf analizi yapılması) olabilir (McBurney ve Novak, 2002). Bibliyometrik çalışmalar, bilimsel yayınların etkinliğini açıkça ortaya koyduğundan, söz konusu literatürün ya da yayının kullanım durumu hakkında araştırmacının fikir sahibi olmasını sağlayacaktır. (Atılğan, Atakan ve Bulut, 2008, s.394).

III. Önceki Çalışmalar

Bibliyometrik çalışmalar kapsamında bilinen ilk atıf analizi çalışması 1927 yılında gerçekleştirilen ve Journal of the American Chemical Society dergisinde yayınlanan makalelerin kaynakçalarının değerlendirildiği çalışmadır. Elde edilen bulgular ışığında ABD'deki bir kolej kütüphanesi için dergi aboneliği ve eski yayınları satın alma politikası geliştirilmiştir (Akt. Al ve Tonta, 2004, s. 23).

Ülkemizde ise bu alanda yapılan çalışmaların ilki 1970 yılında Ahmet Kemal Özinönü tarafından yayınlanan "*Growth in Turkish positive basic sciences*" adlı kitaptır. Bu eserde Özinönü, Türkiye'deki bibliyometri çalışmalarının astronomi, biyoloji, fizik, kimya, matematik ve yer bilimleri alanlarındaki bilimsel verimliliğini ölçmüştür (Al, 2008, s. 9).

1978 yılından beri yayınlanmakta olan "*Scientometrics*" isimli dergi, bibliyometri alanında temel olma niteliğine sahiptir. Bibliyometri alanında yer alan bazı dergiler ise; "*International Journal of Scientometrics*", "*Informetrics and Bibliometrics*" dir. Bunların yanı sıra, "*Journal of Informetrics*" ilk sayısı ile atıf dizinleri kapsamına girmiş önemli bir dergidir (Al, 2008, s. 10).

"*Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 1987-2001*" isimli makalede Tonta,

Türk Kütüphaneciliği dergisinde 1987-2001 yılları arasında yayınlanan toplam 238 makaleyi bibliyometrik özellikleri açısından değerlendirmiş, aynı zamanda makalelerin atıf analizlerini yapmıştır (Tonta, 2002, s. 282).

Sadioğlu ve Yıldız tarafından 2007 yılında yazılmış “*Kamu yönetimi ile bilgi ve iletişim teknolojileri: Bir bibliyografik analiz*” isimli makalede; elektronik devlet konulu akademik yayınlar incelenmiştir. Çalışmada, bünyelerinde kamu yönetimi eğitimi veren fakülte dergileri ile TODAİE tarafından yayınlanan 14 ulusal hakemli derginin 1992-2006 yılları arasındaki sayıları bibliyometrik özellikleri açısından değerlendirilmiştir (Sadioğlu ve Yıldız, 2007, s.325).

Ülkemizde kimya alanında yayın yapan ve Science Citation Index (SCI) tarafından dizinlenen tek hakemli dergi olan Turkish Journal of Chemistry’nin bibliyometrik analizini yapan Birinci, makalesinde TJC’de 1995-2007 yılları arasında yayınlanan toplam 815 makaleyi çeşitli bibliyometrik unsurlar açısından değerlendirmiştir (Birinci, 2008, s.350).

Yozgat ve Kartaltepe tarafından 2009 yılında yazılan; “*Ulusal yönetim ve organizasyon kongre kitaplarında yer alan bildirimlerin bibliyometrik profili: Örgüt teorisi ve örgütsel davranış bildirimleri üzerine bir araştırma*” isimli makalede toplam 391 bildirimde yapılan 7.745 atıf analiz edilmiştir (Yozgat ve Kartaltepe, 2009, s.149-150).

Taşkın ve Çakmak’ın birlikte hazırlamış olduğu “*Başlangıcından bugüne Bilgi Dünyası Dergisi’nin bibliyometrik profili*” isimli makalede, Türkiye’de kütüphanecilik ve bilgi bilim alanındaki literatürün yayınlanmasında etkin rol oynayan Bilgi Dünyası dergisinde 2000-2010 yıllarında yayınlanan 104 makale ve 60 görüş bibliyometrik açıdan değerlendirilmiştir (Taşkın ve Çakmak, 2010, s.332).

Al, Soydal ve Yalçın’ın kaleme aldığı “*Bibliyometrik özellikleri açısından Bilgi’nin değerlendirilmesi*” isimli makale ise; Social Sciences Citation Index tarafından dizinlenen Bilgi dergisinde 2008-2010 yılları arasında yayınlanmış atıf dizinleri kapsamındaki 100 yayının bibliyografik analizi yapılmıştır. (Al, Soydal ve Yalçın, 2010, s.2).

Armutlu ve Sağlam Arı’nın 2010 yılında hazırladıkları “*Yönetim modalarının yüksek lisans ve doktora tezlerine yansımaları: Bibliyometrik bir analiz*” isimli ortak çalışmalarında yönetim modalarına gösterilen ilgiyi tespit etmek amacıyla 1986-2008 yılları arasında yayınlanan işletme alanında, toplam kalite yönetimi, kalite çemberleri, değişim mühendisliği, kıyaslama, personel güçlendirme ve altı sigma konularını kapsayan 520 tezin bibliyometrik analizi yapılmıştır (Armutlu ve Arı, 2010, s.1).

IV. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Bu araştırmanın temel amacı, ULAKBİM Sosyal ve Beşeri Bilimler ile EbscoHost veri tabanlarında taranan İİBD’de 2005-2012 yılları arasında yayımlanmış 434 makalenin bibliyometrik profilinin çıkarılmasıdır. İİBD’deki

makalelerin uluslararası düzeyde kabul edilmiş olan Journal of Economic Literature (JEL) sınıflama şemasındaki konu dağılımının belirlenmesi araştırmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. İİBD’de yer alan yayınların çok yazarlılık durumu nedir?
2. İİBD’deki makalelerin yazarları hangi kurumlarda çalışmaktadırlar?
3. İİBD’de yayınlanan makalelerde yazar başına düşen makale sayısı nedir?
4. İİBD’de yayınlanan makalelerin ortalama sayfa sayısı nedir?
5. İİBD’de yayınlanan makalelerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
6. İİBD’de yayınlanan makalelerde geçen ortalama anahtar kelime sayısı kaçtır?
7. İİBD’de yayınlanan makalelerde anahtar kelimelerin başlıkta geçme oranı nedir?
8. İİBD’de yayınlanan makaleler 80/20 kuralına, Price ve Lotka Yasalarına uymakta mıdır?
9. İİBD’de yayınlanan makalelerin ortalama kaynakça sayısı nedir?
10. İİBD’de yayınlanan makalelerde en sık atıf yapılan kaynak türü hangisidir?
11. İİBD’de yayınlanan makalelerde elektronik ortam kullanımı durumu nedir?
12. Yazarın İİBD’ye atıf durumu nedir?
13. Yazarın kendine atıf durumu nedir?
14. İİBD’deki en sık atıf yapılan yayın türleri hangileridir?
15. İİBD’de en çok atıf yapılan dergilerin Web of Knowledge’deki durumu nedir?
16. İİBD’de yayınlanan makalelerin JEL sınıflama sistemine göre konu dağılımı nedir?

Çalışma kapsamındaki yıllarda İİBD’de yayımlanmış tüm makalelere ilişkin bilgiler Excel tablosuna aktarılmış, tüm hesaplamalar, tablolara ve grafiklere yönelik işlemler bu program üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Makalelerin incelenmesi sırasında yayın yapan yazarların isimlerinde farklı kullanımlar olduğu saptanmıştır. Farklı kullanımların değerlendirme sonuçlarını yanlış etkilememesi için soyadlarında eklemeler olan yazarların isimleri son şekliyle alınmıştır.

Makalelerin kaynakçalarına yönelik saptamalarda kaynakçaların tümü tek tek incelenerek değerlendirmeler yapılmıştır. Kaynakça değerlendirilmesi kapsamında en sık atıf yapılan dergilerin etki değerleri tespit edilmiş ve bu değerler en önemli atıf veri tabanı olan Web of Knowledge’nin Journal Citation Report’u bağlamında incelenmiştir.

V. Derginin Tanıtımı

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 1973 yılında İşletme Fakültesi Dergisi adıyla senede bir sayı olarak yayın hayatına başlamıştır. Derginin kuruluş amacı o yılda fakülte dekanı olan Kemal Bıyıkoglu tarafından yazılan önsözde; “Doğu Anadolumuzun ekonomik ve kültürel yönden kalkındırarak Türkiye’nin doğusu ile batısı arasındaki kültürel ve ekonomik dengeyi sağlamak ve memleket bütünlüğünü güçlendirmek gibi çok ulvî bir amaçla kurulan Atatürk Üniversitesinin, görevle ilgili faaliyetleri diğer üniversitelere nazaran biraz daha farklılık ve daha büyük önemlilik arzeder. Bu faaliyetlerin başında memleketin, özellikle Doğu Anadolumuzun meselelerine eğilmek, bu meseleleri tespit etmek gelir. Bunu, meseleler üzerinde araştırma, araştırma neticelerini çevreye yayma faaliyetleri takip eder... Bütün memleketimize ve özellikle Doğu Anadolumuza ışık tutacak, milli kalkınmamıza katkıda bulunacak olan işletme fakültemizin bu ilmi yayın organına...” sözleriyle ifade edilmiştir.

Dergi bu tarihten itibaren son döneme kadar düzensiz aralıklarla yayınlanmaya devam etmiştir. Örneğin 1973-75 arasında birinci cilt dört sayı olarak, 1976-78’de ikinci cilt iki sayı olarak, 1979-1980’de üçüncü dördüncü cilt iki sayı olarak, 1981-82’de beşinci cilt dört sayı olarak, 1983-1986 yıllarında altıncı cilt dört sayı olarak yayınlanmıştır. 1987 yılından itibaren iki senede bir dört sayı olarak yayınlanan dergi, 2001-2004 yılları arasında senede dört sayı olarak yayınlamıştır. 2005-2008 yılları arasında yine senede iki sayı olarak yayınlanan dergi, 2009 yılından itibaren de senede 4 sayı olarak yayın hayatına devam etmektedir.¹

İİBF dergisi, Türkçe ve İngilizce dillerinde iktisat, işletme, uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, siyaset bilimi ve ilişkili alanlarda çalışmalara yer vermektedir. 2011 yılında Üniversite düzeyinde yürütülen bir proje sonunda² elektronik dergiye dönüştürülmüş, tamamı olmamakla birlikte eski sayılarına elektronik ortamdan serbestçe erişilebilmektedir. Dergi, ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı ve ASOS Index gibi yerli dizinlerde taranmaktadır. Ayrıca EBSCOHost veri tabanı ve Google Scholar arama motoru ile makaleler taranabilmekte ve tam metinlerine erişilebilmektedir.

VI. Bulgular ve Değerlendirme

A. Yazar Profili

2005-2012 yılları arasında İİBD’de yayınlanan 434 makale 550 farklı yazar tarafından yazılmıştır. Yazar başına düşen makale sayısı 1,26’dır. İİBD’de

¹ Dergiye ilişkin genel bilgiler, 1973 yılında çıkan ilk sayısından elde edilmiştir.

² A.Ü. E-Dergi Platformu için bkz. <http://e-dergi.atauni.edu.tr>, bu kapsamda yürütülen proje ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Odabaş, H, ve Y. Odabaş. (2012). Türkiye’de akademik açık dergi yayıncılığı ve Atatürk Üniversitesinde açık e-dergi uygulaması”. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 47, 355-370 ve Binici, K. (2012). Atatürk üniversitesi e-dergi portalı”. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 48, 447-451.

Alaattin Kızıltan ve Ş. Mustafa Ersungur yazdıkları dokuzar makale ile en verimli yazarlardır. Harun Terzi sekizer makale, Fatih Karcıoğlu, İhsan Yıldıztekin ve Ömer Faruk İşcan altışar makale ile diğer en verimli yazarlardır. En çok yayın katkısı sağlayan yazarlar Atatürk Üniversitesi'nde görev yaparken, en verimli yazarlardan ikisi Karadeniz Teknik, biri Niğde ve biri de Dumlupınar Üniversitesi'nde görev yapmaktadır. Yazar verimliliğine ilişkin ayrıntı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. İİBD'de yazarların verimliliği

En çok yayın yapan yazarın		
	Yayın sayısı	Kurumu
Ş. Mustafa Ersungur	9	A.Ü.
Alaattin Kızıltan	9	A.Ü.
Harun Terzi	8	Karadeniz T.Ü.
Fatih Karcıoğlu	6	A.Ü.
İhsan Yıldıztekin	6	A.Ü.
Ömer Faruk İşcan	6	A.Ü.
Selen Doğan	5	Niğde Ü.
M. Kemal Değer	5	Karadeniz T.Ü.
Kerem Karabulut	5	A.Ü.
Cüneyt Koyuncu	5	Dumlupınar Ü.

Dergide yayını bulunan 550 yazardan 426 tanesi (%77,5) bir makale, 73 tanesi (%13,3) iki makale, 30 tanesi (%5,5) üç makale, 11 tanesi (%2) dört makale, 4 tanesi (%0,7) beş makale, 3 tanesi (%0,6) altı makale, 1 tanesi (%0,2) sekiz makale ve 2 tanesi de (%0,04) dokuz makale ile katkıda bulunmuşlardır.

Makale yazarlarının yalnızca %2,2'si akademisyen olmayışı, makalelerin neredeyse tamamının akademisyenler tarafından yazılmış olduğunu göstermektedir. Makale yazarlarının unvanlara göre dağılımı %38,5'i yardımcı doçent, %33,8'i araştırma görevlisi, %13,6'sı doçent, %9,4'ü profesör, %1,7'si lisansüstü öğrenci ve %0,9'u da uzman biçimindedir (Tablo 2). Bu durumda dergiye katkı anlamında en verimli akademisyen grubunun yardımcı doçentler olduğu görülmektedir. Makalelerin %77,1'i Atatürk Üniversitesi'nde çalışmayan kişiler tarafından yazılmıştır.

Tablo 2: Yazarların unvanlarına ilişkin bilgiler

Yazarların Unvanları	Sayı	%
Lisansüstü Öğrenci		1
Uzman		0
Araştırma Görevlisi	102	33,7
Yardımcı Doçent	217	38,4
Doçent	64	13,6
Profesör	43	9
Serbest		2
Toplam	434	100

Belirtilmesi gereken bir diğer nokta da analiz edilen yıllarda yapılan çalışmaların %22,9'unun Atatürk Üniversitesi'nde çalışan kişiler tarafından, %71,7'sinin ise diğer üniversitelerde çalışan kişiler tarafından yazılmış olduğudur. Üniversite harici³ yazarların oranı da %5,4'tür. Bu oranlar İİBD'nin alanında bilinen ve tercih edilen bir dergi olduğunu göstermektedir. Atatürk Üniversitesi dışında çalışan yazarların dergiye ilk yazar olarak katkıları 2009 yılında %82,5, 2010 yılında % 67,8, 2011 yılında %75,7, 2012 yılında da %82,7 oranındadır. Atatürk Üniversitesi mensubu olmayan yazarlar tarafından yazılan makalelerde 2009 yılından itibaren önemli bir artış vardır. Bu durum derginin fakülte dergisinin ötesinde alanında ulusal bir dergi olma yönünde hızlı bir gelişim gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Pareto Yasası olarak da bilinen 80/20 kuralı, belli konu alanlarında yazı yazan yazarların verimliliklerinin yüzdeler oranlara göre analiz edilmesine dayalı bir yöntemi ifade eder. Böylece yazar verimliliği konusunda inceleme yapan araştırmacılar, 80/20 kuralını uygulamak suretiyle enformetrik analizler gerçekleştirebilirler. Dolayısıyla da 80/20 kuralı ile mevcut konu alanındaki küçük azınlığı oluşturup en çok yazı üreten (yazıların %80'ini yazan) yazarlar tespit edilebilir belirli konu alanlarında yazarların verimlilikleri analiz edilebilir.

Kural kısaca bir dergideki toplam makalenin %80'i, toplam yazarların %20'si tarafından yazılmış olması beklenir. Buna göre İİBD'de yayımlanan 434 makalenin %80'i (347,2 makale), toplam 550 yazarın %20'si (110 yazar) tarafından yazılmış olması gerekmektedir. Yapılan analizde yazarların %20'sinin toplam makalenin %74'ünü yazdığı anlaşılmıştır. 80/20 kuralına uymasa da kuralda belirtilen orana çok yakın bir sonuç olduğu görülmüştür.

Bilimsel verimliliğin ölçümünde pek çok araştırmacı tarafından çeşitli bilim dallarında uygulanan bir diğer yöntem de Price Yasası'dır. Bu yasaya göre; "toplam yazar sayısının karekökü kadar yazar, toplam makalenin yarısını yazmaktadır" (Birinci, 2008, s. 353). İİBD'de toplam 550 yazarın karekökü kadar, yani 24 yazar 434 makalenin yarısını (217 makale) yazması beklenir. Ancak en verimli 24 yazarın toplam 117 makale yazdığı görülmüştür. Bu nedenle İİBD'nin bu yasaya uymadığı saptanmıştır.

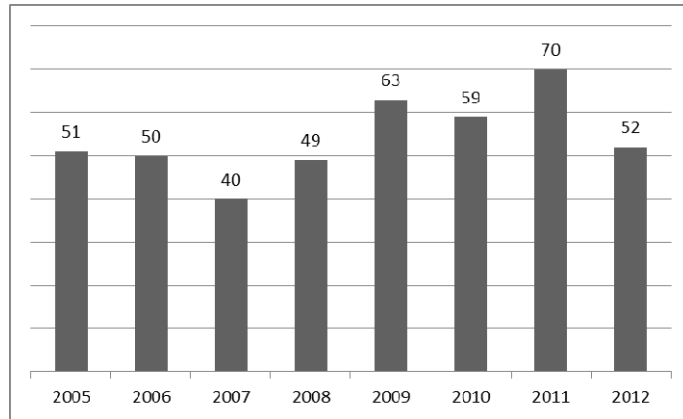
Lotka yasası, bir alanda yazarların %60'ının bir makale ile, %15'inin iki makale ile, %7'sinin üç makale ile katkıda bulunacağını öngörmektedir (Rowlands, 2005, s. 7). Buna göre İİBD'de yazarların %77,5'i bir makale, %13,3'ü iki makale, %5,5'inin üç makale, %2'sinin dört makale, 0,7'sinin beş makale ve % 0,6'sının altı makale, %0,2'sinin sekiz makale ve %0,3'ünün de sekiz makale yazdığı görülmektedir. İİBD'nin bu yasaya da uymadığı görülmüştür.

³ Burada belirtilen oranın içerisinde akademik unvanı olup da üniversite harici Harp Okulu, DPT ve TODAİE gibi kurumlarda çalışan kişiler de vardır.

B. Makalelere İlişkin Değerlendirme

1. Makale sayıları

İİBD’de 2005-2012 yılları arasında toplam 25 sayıda 434 makale yayınlanmıştır. Dergi 2009 yılına kadar yılda 2 sayı, 2009-2012 yılları arasında ise 4 sayı yayınlamıştır. Her sayıda yer alan makale sayısı ortalaması 19’dur. 2011 yılında dergi ilaveten özel bir sayı çıkarmış olduğundan, bu yıl en çok makalenin yayınlandığı (70 makale) yıl olmuştur (Şekil 1).

Şekil 1. Yıllara göre makale sayıları

Yayınlanan makalelerin %37,8’i (164 makale) tek yazarlı, %47,3’ü (205 makale) iki yazarlı, %13,6’sı (59 makale) üç yazarlı, %1,16’sı (5 makale) dört yazarlı ve %0,23’ü (1 makale) de beş yazarlı çalışmadır. Dergide yer alan makalelerde ortaklaşa çalışma eğilimi görülmektedir. Son üç yılda çok yazarlılıkta bir artış görülmesine rağmen, yapılan istatistiksel analiz sonucunda bu artışın anlamlı olmadığı görülmüştür.

2. Makalelerin Bibliyografik Tanımlamaları

434 makale için toplam 1616 anahtar kelime kullanılmıştır. Makale başına ortalama 4 anahtar kelime düşmektedir. Makalelerde en çok 9 anahtar kelime kullanılmışken 4 tane makalede ise anahtar kelime yer almamaktadır. Anahtar kelime kullanılmayan makalelerin 3 tanesi 2005 yılına ve 1 tanesi de 2006 yılına aittir. Makale başlıklarında kullanılan en çok kelime sayısı 20, en az kelime sayısı 3 iken, ortalama kelime sayısı 9’dur. Anahtar kelimelerin başlıkta geçme oranı ise %2’dir. Bu durum anahtar kelimelerle makalenin tanımlanmasında, başlıkta geçen kelimelerden farklı kelimelerin kullanılmasının tercih edildiğini göstermektedir.

3. Yayın Dili

Derginin yayın politikası gereği Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca yayın kabul edilirken, yayınlanan 434 makaleden 408’i (%94) Türkçe, 26’sı (%6) ise İngilizcedir. Türkçe ya da İngilizce özeti bulunmayan

makaleye rastlanmamıştır. Bu durum derginin yayın ilkelerine uyma konusundaki kararlılığını göstermektedir.

İngilizce makalelerin tamamı yerli yazarlar tarafından yazılmıştır. Buna karşın iki tane Türkçe makalede ortak yazar olarak yabancıların olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar derginin ulusal anlamdaki bilinirliğini uluslararası düzeye yansıtamadığını göstermektedir.

4. Makalelerin Konu Dağılımı

İBBD’de yayınlanan 434 makalenin konuları kullanılan anahtar kelimeler dikkate alınarak incelenmiştir. Makalelerin konu dağılımları tespit edilirken Journal of Economic Literature (JEL) sınıflama şemasındaki başlıklar temel alınmıştır⁴. Tablo 4 ‘de makalelerin konu dağılımı verilmiştir. Buna göre en çok “üretim ve organizasyonlar” (28 makale) ile “talep ve işgücü temini” (27 makale) konu başlıklarında makale yazıldığı görülmüştür.

Tablo 3. Makalelerin Konu Dağılımı

Konu	Kullanım Sayısı
Üretim ve Organizasyonlar	28
Talep ve İşgücü Temini	27
Çoklu ya da Eş Zamanlı Denklem Modelleri	17
Sanayi Çalışmaları: Hizmetler	16
İş İdaresi	15
Ekonomik Kalkınma	15

C. Atıf Durumu

1. Kaynakça Durumu

Dergide yayınlanan çalışmaların tamamı araştırmaya dayalı çalışmalar olmasından dolayı kaynakça kullanılmaksızın yapılmış bir çalışma yoktur. Bu durum derginin bilimselliği açısından önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir.

Dergide yayınlanan 434 makale için toplam 12758 kaynak listelenmiştir. Makale başına düşen ortalama kaynak sayısı 29,4’tür. En çok kaynak kullanılan makalede 94, en az kaynak kullanılan makalede ise 6 kaynak listelendiği tespit edilmiştir.

2. Öz Atıf ve İBBD’ye Atıf Durumu

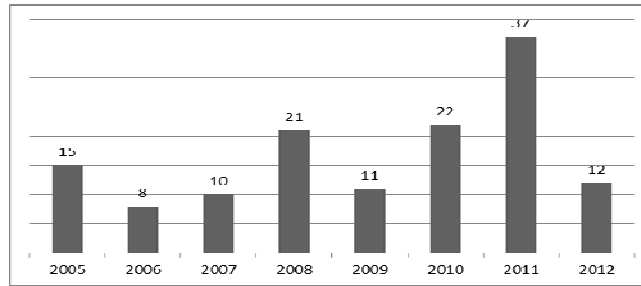
Öz atıf, atıf yapılan ve atıf yapan makalelerde en az bir yazarın⁵ ortak olarak bulunmasını ifade etmektedir (Aksnes, 2003). Tüm atıflar içinde kendine atıflar da önemli bir yer tutmaktadır. Ancak konu ile ilgili yazında kendine atıfla

⁴ JEL sınıflama sistemi kodları ile ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz.

http://www.aeaweb.org/jel/jel_class_system.php (26 .02.2013 tarihinde erişildi)

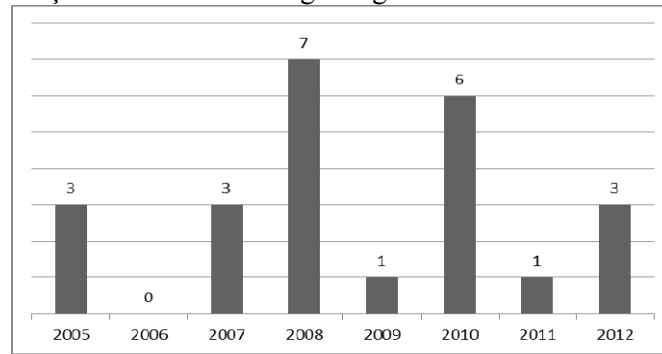
⁵ Öz atıf bazen dergi bazen de kurumun kendisine atfı olarak da kullanılabilir (Aksnes, 2003, s. 235)

İlgili farklı yaklaşımlar olduğu bilinmektedir. Kimi araştırmacılara göre kendine atıf, bireysel çalışmalarda normal ve kabul edilebilir bir işlem olarak görülürken, kimilerine göre ise yazarlar kendi bilimsel otoritelerini oluşturmak ve çalışmalarını görünür hale getirmek için kendine atıf yapar (Aksnes, 2003, s. 235). Bu bilgiler ışığında çalışma kapsamında yer alan yazarların kendine atıf durumları incelenmiş ve yıllara göre dağılımı Şekil 2’de verilmiştir. 434 makale içindeki toplam öz atıf sayısı 136’dır. Öz atfın en fazla olduğu yıl 2011 (37 atıf) iken, 8 öz atıf ile 2006 en az öz atıf yapılan yıldır. En fazla yapılan öz atıf sayısı 4’tür. Bir makalede kendine en fazla atıf yapan yazarlar Hülya Çingı ve Güler Sağlam Arı’dır.

Şekil 2. Öz Atıf Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Bilimsel dergilerin alanındaki bilinirliğine yönelik göstergelerden biri de çalışmalarda makalenin yayınlandığı dergiye yapılan atıftır. Bu nedenle incelenen döneme ilişkin çalışmalarda İİBD’ye yapılan atıf durumları ele alınmış ve sonuçlar Şekil 3’te verilmiştir. Buna göre dergiye öz atfın en çok yapıldığı yıl 2008 (7 adet) iken, 2006 yılında hiç öz atfın yapılmadığı ortaya çıkmıştır. Bunun yanında incelenen dönem için dergiye öz atıf ortalaması yalnızca 3’tür. Ayrıca dergiye ilişkin öz atıfta yıllara göre istikrarlı bir dağılımın olmadığı görülmüştür. Bu durum derginin ileride uluslararası bir dizinde taranabilmesi açısından olumsuz bir göstergedir.

Şekil 3: Dergiye Yapılan Atıf Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

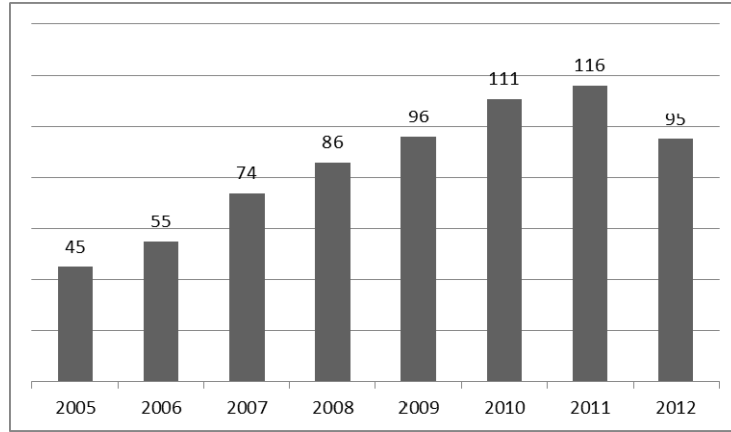
3. En Sık Atıf Yapılan Kaynak Türleri

En sık atıf yapılan kaynak türü incelemesi kaynakçalardaki künyeler tek tek değerlendirilerek değil ağırlıklı olarak hangi türün kullanıldığı dikkate alınarak yapılmıştır. Böylece yazarın çalışmayı hazırlarken daha çok hangi kaynak türünü kullanmayı tercih ettiği belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmada yazarların makaleleri hazırlarken en sık başvurdukları kaynak türünün %66 ile bilimsel dergiler olduğu görülmüştür. Bunu %29 ile kitaplar takip etmektedir. Gazete, rapor, yönetmelik, tez vb. gibi kaynak türlerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı makalelerin oranı ise %3'tür.

Tablo 4: Atıf Yapılan Kaynak Türüne İlişkin Bilgiler

Atıf Yapılan Kaynak Türü	Sayı
Dergi	286
Kitap	126
Bildiri	
Diğer	17
Toplam	434

Elektronik bilgi kaynağı kullanımının yaygınlaşmasıyla yapılan çalışmalarda elektronik kaynak kullanımı da artmıştır. İİBD'de yayınlanan makalelerde elektronik kaynak kullanımına ilişkin bilgiler şekil 4'te verilmiştir. Buna göre 2005 yılına ilişkin tüm makalelerin kaynakçasında 45 tane elektronik bilgi kaynağı bulunurken, 2011 yılında bu sayı 116'ya yükselmiştir.

Şekil 4. Elektronik Kaynak Kullanımının Yıllara Göre Dağılımı

4. En Sık Atıf Yapılan Dergilerin Web of Knowledge'deki Yeri

Web of Knowledge, bilimsel yayınların etkinliğinin ölçülmesinde en önemli veri tabanıdır. Aşağıdaki tabloda bibliyometrik analizi yapılan makalelerin kaynakçalarında en çok atıf yapılan dergilerin isimleri belirlenerek, bunların Web of Knowledge'ta taranma durumuna bakılmıştır. Bulgulara göre İktisadi ve İdari Bilimler Dergisindeki yayınlarda en sık atıf yapılan ilk 15 derginin 5' inin Web of Knowledge kapsamında yer aldığı saptanmıştır. Bu dergilerin isimleri ve Journal Citation Report (JCR)'daki etki faktörleri tabloda görülmektedir.

Tablo 5: *En sık atıf yapılan dergilerin JCR'deki durumu*

Dergi Adı	Etki Faktörü
Ekonometrika	2.972
Biometrika	1.156
European Journal of Operational Research	1.096
Journal Operational Research Society	0.784
Asia-Pacific Journal of Operational Research	0.258

VII. Sonuç

Disiplinlerin mevcut durumlarının belirlenmesinde önemli rol oynayan bibliyometrik çalışmalar, aynı zamanda araştırmacılara söz konusu disipline özgü kapsamlı bilgi sunmaktadır. Bibliyometrik çalışmalarla bilimsel iletişimde faaliyet gösteren yayınların alandaki etkinlikleri ve eksiklikleri ile ilgili bilgi edinmeleri mümkündür. Bilimsel yayınların değerlendirilmesine yönelik bulgular, ülkelerin bilim politikalarının gelişimine de katkıda bulunur. Bilginin ekonomik güç haline gelmesi ile birlikte, ülkelerin bilimsel yayın performanslarına ilişkin değerlendirmeler de büyük önem kazanmıştır. Bu amaçla çalışmada Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi'nde 2005-2012 yılları arasında yayınlanan 434 makale yazar profili, makale profili ve makalelerin atıf durumu gibi çeşitli başlıklar ile incelenerek derginin bibliyometrik profili ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir:

- İİBD özellikle 2005 yılından itibaren düzenli bir şekilde yayınlanan bir dergidir. İktisadi ve idari bilimler alanında akademisyenlerden oluşan bir yayın ve hakem kuruluna sahiptir. Dergide yayınlanacak olan makalelerin editör ve hakem değerlendirilmesi derginin yayın politikasında öngörüldüğü biçimiyle yapılmaktadır. Bu özellikleri ile alanında nitelikli bir bilimsel dergidir.
- 2005-2012 yılları arasında İİBD'de 434 makale 550 farklı yazar tarafından yazılmıştır ve yazar başına ortalama 1,26 makale düşmektedir. Yazarların dağılım özellikleri 80/20 kuralı ile Price ve Lotka yasalarına uymamaktadır.

- Yazarların büyük çoğunluğunu akademisyenler oluşturmaktadır. En çok katkı sağlayan akademik grup yardımcı doçentler ve araştırma görevlileridir. Yazarların kurumları incelendiğinde yayın yapan kitlenin önemli bir bölümünün Atatürk Üniversitesi mensubu olmadığı ortaya çıkmıştır. Böylece derginin fakülte dergisinin ötesinde alanında ulusal nitelikte bir dergi olduğu söylenebilir.
- Dergi tanıtım bilgilerinde Türkçe, İngilizce, Fransızca ya da Almanca dillerinden biriyle yayım yapılabileceği belirtilmişken, Türkçe harici yalnızca İngilizce makalenin yayınlandığı ve bunun oranında da %6 olduğu tespit edilmiştir. Yabancı dildeki bu makalelerin tamamı ise yerli yazarlar tarafından kaleme alınmıştır. Yalnızca yayım dili Türkçe olan iki makalede ortak yazar olarak birer yabancı yazar vardır. Bu durum derginin ulusal anlamdaki başarısını uluslararası düzeye taşıyamadığını göstermektedir.
- Tek yazarlı yayınların oranının %37,8 olması, dergideki çalışmaların sosyal bilimler alanında gereksinim duyulan ortaklaşa çalışmalar için örnek olabileceğini göstermektedir. Bunun yanında ortak yazarlı çalışmalarda daha çok kurum içi kişilerin birlikte çalışma eğilimi vardır.
- Derginin sayılarında ortalama 19 makale yayınlanmıştır. Makalelerin tamamına yakınında Türkçe ve İngilizce özet yer almaktadır. Bu durum, derginin yayım politikasına uygun hareket edildiğini göstermesinin yanı sıra bilimsel forma uygunluğunu da göstermektedir. Özellikle İngilizce özetlerin ve anahtar kelimelerin bulunması uluslararası görünürlük açısından önemli bir durumdur.
- Makalelerde en sık atıf yapılan kaynak türü dergi ve kitap olarak belirlenmiştir. Dergilerin sıklıkla kullanılması çalışmaların bilimselliği açısından önemlidir. Elektronik kaynak kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte yapılan çalışmalarda elektronik kaynaklara atıfta son dönemde artış yaşandığı görülmektedir.
- Makale kaynakçalarında yazara öz atıf sayısı yıllara göre farklılaşmaktadır. Dergiye yapılan öz atıfta bir sürekliliğin olmaması, derginin uluslararası bir dizinde taranabilmesine katkı açısından olumsuz bir durumu göstermektedir.
- En çok makalenin yazıldığı konular “*üretim ve organizasyonlar*” ile “*talep ve işgücü temini*” olduğu görülmüştür. Derginin alanında etkinliği her konuda belirli bir ağırlıkta çalışmaya yer verilmesi ile yakından ilişkilidir. Böylece hem yazar hem de çalışma alanı çeşitliliği olacaktır. Dergi yayım kurulunun özellikle çalışma sayısı az olan konularda çalışmaların yayınlanmasına yönelik teşvik edici önlemler alması gerekmektedir.
- Dergi aynı zamanda elektronik bir dergi olarak faaliyet göstermektedir. Bunun yanında tüm sayıların elektronik ortamda bulunmadığı tespit

edilmiştir. Bu eksikliğin giderilerek tam bir dermesinin, elektronik ortamdaki arama mekanizmaları tarafından taranabilir ve elde edilebilir olması sağlanmalıdır. Dergi EbscoHost, DOAJ ve Google Scholar gibi uluslararası arama mekanizmaları tarafından taranırken, ASOS Index ve ULAKBİM Sosyal ve Beşeri Bilimler gibi yerli dizinler tarafından taranmaktadır. Açık erişimli bir dergi olması nedeni ile editörlerin el ile kayıt yaptırması suretiyle daha fazla arama mekanizmaları tarafından taranabilir olması sağlanabilir.

Kaynaklar

- Aksnes, D.W. (2003). A Macro study of self-citation. *Scientometrics*, 56 (2), 235-246.
- Al, U. (2008). *Türkiye'nin bilimsel yayın politikası: Atıf dizinlerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşım*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Al, U., Soydal, İ. Ve Yalçın, H. (2010). Bibliyometrik özellikleri açısından Bilig'in değerlendirilmesi. *Bilig*, 55, 1-20.
- Al, U. ve Tonta, Y. (2004). Atıf analizi: Hacettepe Üniversitesi kütüphanecilik bölümü tezlerinde atıf yapılan kaynaklar. *Bilgi Dünyası*, 1, 19-47.
- Armutlu, C. ve Arı, G. S. (2010). Yönetim modalarının yüksek lisans ve doktora tezlerine yansımaları: Bibliyometrik bir analiz. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 37 (1), 1-23.
- Association of College and Research Libraries – Scholarly Communications Committee (ACRL-SCC). (2003). Principles and strategies for the reform of scholarly communication. ALA. 5 Şubat 2013 tarihinde <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/principlesstrategies> adresinden erişildi.
- Atılgan, D., Atakan, C. ve Bulut, B. (2008). Türkçe kütüphanecilik dergilerinin atıf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(4), 392-413.
- Birinci, H. G. (2008). Turkish Journal Chemistry'nin bibliyometrik analizi. *Bilgi Dünyası*, 2, 348-369.
- Borgman C.L. ve Furner, J. (2002). Scholarly communication and bibliometrics. *Annual Review Of Information Science and Technology*, 36, 3-72.
- Kozak, N. (2003). Türkiye'de yayınlanan akademik dergilerin niteliklerindeki zaman içerisindeki değişim nedenleri: Sağlık, sosyal ve teknik bilim alanlarında yayınlanan dergiler üzerine bir inceleme. *Bilgi Dünyası*, 2003, 4(2), 146-174.
- Köksoy, M. (1997). *Yükseköğretimde kalite ve Türk yükseköğretimi için öneriler*. C. Saraç (ed.). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Vakfı yayınları.
- McBurney, M. K. ve Novak, P. L. (2002, 10 Aralık). What is bibliometrics and why should you care? *Professional Communication Conference ,IPCC. Proceedings* (s. 108-114). USA: IEEE International.

- Pritchard, A. (1969). "Statistical bibliography or bibliometrics?" *Journal of Documentation*, 25, 348-349.
- Rousseau, R. (2002). Journal evaluation: Technical and practical issues. *Library Trends*, 50(3): 419-439.
- Sadioğlu, U. ve Yıldız, M. (2007). Kamu Yönetimi ile bilgi ve iletişim teknolojileri: Bir bibliyografik analiz. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 325-359.
- Taşkın, Z. ve Çakmak, T. (2010). Başlangıcından bugüne Bilgi Dünyası Dergisi'nin bibliyometrik profili. *Bilgi Dünyası*, 2, 332-348.
- Tonta, Y.(2002). Türk kütüphaneciliği dergisi, 1987-2001. *Türk Kütüphaneciliği*, 3, 282-320.
- Yılmaz, M.(2005). 80/20 kuralı. *Türk Kütüphaneciliği*, 3, 308-320.
- Yozgat, U. ve Kartaltepe, N. (2009). Ulusal yönetim ve organizasyon kongre kitaplarında yer alan bildirimlerin bibliyometrik profili: Örgüt teorisi ve örgütsel davranış bildirimleri üzerine bir araştırma. *Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 149-165.
- Zwemer, R.L. (1970). Identification of journal characteristics useful in improving input and of a retrieval system. *Federation Proceedings*, 29,1595-1604.